REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

Samengesteld door de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E. Hijmans

A. ACCOUNTANCY

IV. LEER VAN DE CONTROLE

Enkele opmerkingen betreffende de contrôle der gemeentefinanciën

Schroevers, J. F. — Er zijn drie mogelijkheden om in de behoefte aan deskundige controle op de gemeentefinanciën te voorzien. De gemeentebesturen kunnen de controle opdragen aan een public accountant, aan een eigen contrôle-apparaat, of aan het Verificatiebureau der Vereniging van Nederlandse Gemeenten.

De eerstgenoemde oplossing bleek in de praktijk niet te voldoen: voorzover public accountants oorspronkelijk gemeentelijke administraties controleerden, bleken ze op de duur niet in staat aan de behoeften te voldoen, waarschijnlijk omdat zij niet voldoende op dit werk gespecialiseerd waren.

Wat betreft de contrôle door een eigen apparaat wordt gesteld dat dit apparaat dan onafhankelijk moet zijn van de overige ambtenaren en de bestuursorganen.

Er worden nu 4073 administraties door het in 1914 opgerichte Verificatiebureau gecontroleerd. Nagegaan wordt, welke redenen er kunnen zijn om zich tot dit bureau te wenden inplaats van een eigen contrôle-apparaat in te schakelen. De controleur heeft niet alleen te doen met de rekenplichtige ambtenaren, maar ook met burgemeester en wethouders en de raad. Zijn punten van aanraking met deze organen worden in het licht gesteld, evenals de taak welke de controleur heeft te vervullen. Volgens schrijver heeft hij zich te bepalen tot het onderzoeken van de rechtmatigheid van de handelingen (formele en materiële juistheid). De beoordeling van de doelmatigheid van het gevoerde beheer valt buiten de taak van de controleur, zoals die volgt uit de wet.

A IV - 1 *Financieel Overheidsbeheer, 15 Mei 1951*

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

Enkele opmerkingen over de reclame als element van de kostprijs

Woestijne, Drs W. J. v. d. — Een korte beschouwing over de vraag, of het activeren van kosten gemaakt voor „introductie-" of „goodwill"-reclame, te verdedigen is. Theoretisch bezien mag men dit volgens schrijver wel doen, daar deze kosten organisch verbonden zijn met de toekomstige productie, enigszins op dezelfde wijze als dit bij octrooikosten voorkomt. Practisch bezien eist echter de voorzichtigheid dat men bij het activeren van reclamekosten vooral niet te optimistisch is. Immers, de gemaakte offers liggen op een uitermate gespecialiseerd gebied, en daardoor is de kans dat ze achteraf blijken verspild te zijn, relatief groot. Vindt de productie geen doorgang, dan zijn de gemaakte reclameoffers geen kosten.

Ba IV - 1 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, April 1951*

Variant op een populaire methode van afschrijven

Visser, Tj. S. — Het systeem van afschrijving van een bepaald percentage van de boekwaarde is populair, hoewel er niet te veel verstand achter zit. De oorzaken van die populariteit worden uiteengezet, evenals de bezwaren die het stelsel medebrengt. Aan deze bezwaren nu kan volgens schrijver min of meer worden tegemoet gekomen, door de jaarafschrijving op te bouwen uit een vast percentage van de boekwaarde vermeerderd met een klein vast bedrag. Dit laatste wordt dan zodanig gekozen dat de slotafschrijving niet geringer wordt dan (bijvoorbeeld) een tiende deel van de eerste afschrijving. De voor dit stelsel passende formules worden gegeven, en de toepassing aan een getallenvoorbeeld verduidelijkt. Weliswaar zit ook achter deze variant van het „boekwaarde-stelsel" geen verstand, maar de toepasbaarheid is ruimer en het euvel van de belachelijk kleine laatste afschrijvingen is minder.

Ba IV - 6 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Juni 1951*

V. LEER VAN DE FINANCIERING

Resultaten van een enquête betreffende gedragingen van ondernemers

Theil, H. en W. van Schaik. — Het besproken onderzoek beoogde o.m., een beeld te verkrijgen van de rol welke de rentestand speelt bij beslissingen inzake expansie, voorraadpolitiek en mechanisatie. Ook de betekenis van de prijzen van productiefactoren en de toepassing van technische vindingen waren punten van onderzoek. De enquête was uiteraard geheel kwalitatief, en omvatte 39 ondernemers. Hoewel deze betrekkelijk kleine groep niet als representatief kan gelden, blijken toch de gevonden conclusies overeen te stemmen met de resultaten van een Engels en een Amerikaans onderzoek, terwijl ook enkele econometrische studies tot dergelijke conclusies hebben geleid.

Het blijkt o.a., dat het nauwelijks voorkomt, dat een ondernemer zich door te hoge rentestand van een uitbreiding van zijn bedrijf heeft laten weerhouden. Ook voor de voorraadpolitiek en de mechanisatie is de rentestand van geringe betekenis. De afzetverwachtingen blijken primair voor beslissingen inzake uitbreiding en inkrimping van het bedrijf, en deze worden op overwegingen gebaseerd, die veelal vaag zijn en een sterk intuïtief karakter dragen.

Ba V - 5d *De Economist, Mei 1951*

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Public Ownership and Efficiency

Wetten waarbij bedrijven of diensten worden genationaliseerd bevatten gewoonlijk voorschriften welke inhouden, dat ze, de goede en de slechte jaren dooreengenomen, hun kosten moeten goedmaken. Hierbij wordt interest dan als kosten meegerekend. Ook legt de wet vaak het bedrijf of de dienst de verplichting op, om diensten te leveren die aan de eisen van het publiek voldoen, of een productie te leveren die in de behoefte voorziet. Hoewel deze twee bepalingen het algemeen belang dienen, vormen ze toch geen afdoende bescherming tegen misbruiken. Waar het gewoonlijk om monopolies gaat, is prijsverhoging ter dekking van de hoge kosten ener inefficiente voortbrenging geenszins uitgesloten. Nationalisatie is allerminst een waarborg voor doelmatige productie; bewuste en voortdurende inspanning is vereist om de efficiency in de genationaliseerde bedrijven en diensten op peil te brengen en te houden. Dit is des te moeilijker doordat het overheidspersoneel weinig belangstelling voor doelmatigheid in de productie aan de dag legt. De werknemers verlangen slechts goede lonen en ruime werkgelegenheid; en deze eisen komen veelal in conflict met de efficiency-verbetering. Het algemeen belang dient echter zwaarder te wegen dan dat van het overheidspersoneel.

Ba VI - 3 *The Accountant, 19 Mei 1951*

How big is an Inch?

Flanders, R. E. — Een uiteenzetting van een Amerikaans senator over het enorme belang van normalisatie, in oorlogs- zowel als in vredestijd, met sprekende voorbeelden uit allerlei bedrijfstakken.

Het betoog leidt tot de conclusie, dat typenbeperkingen en normalisatie alleen slagen, wanneer zij tot stand komen op grond van vrijwillige samenwerking tussen alle betrokken groepen. Dit hebben de Amerikaanse ervaringen uitgewezen.

Ba VI - 4 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, Juni 1951*

Typenbeperking in Nederland

De mogelijkheden voor Typenbeperking in Nederland worden gunstig geacht, onder meer aangezien ook de verbruikers belangstelling in deze richting tonen. Dit bleek b.v. uit een recente uitspraak van een grote Nederlandse vrouwenorganisatie.

Typenbeperking heeft niet te maken met kwaliteit, maar alleen met redelijkheid. Het initiatief kan uitgaan van een fabrikant, een handelaar of een verbruiker.

In 10 stappen wordt aangegeven, hoe de ontwikkeling van een typenbeperkingsprogramma in zijn werk gaat. Deze aanbevelingen zijn ontleend aan gegevens van de Commodity Standards Division van het Amerikaanse Department of Commerce, en gepubliceerd door bemiddeling van de Contactgroep Opvoering Productiviteit.

Ba VI - 4 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, Juni 1951*

Resale Price Maintenance

Ryan, John. — Ongeveer dertig procent van de uitgaven van particuliere verbruikers wordt besteed voor goederen waarvan de detailverkoopprijzen door producenten zijn vastgesteld of aangegeven. Er bestaan gegevens over de gebieden waar veel van zulke vastgestelde prijzen voorkomen; in het onderhavige artikel worden de bronnen hiervoor aangegeven. Het verschijnsel is bijna altijd verbonden met het optreden van merkartikelen, en dit laatste heeft de verhoudingen in de handel in sterke mate gewijzigd. Met name is de functie van vele grossiers en van de vakkundige detailhandelaar vaak grotendeels verdwenen. Soms geeft het merkartikel aanleiding tot branchevervaging, in andere gevallen, waar service nodig is, tot sterkere specialisatie.

De vastgestelde verkoopprijs heeft voordelen voor de producent en voor de handel, die erop uit is, vaste winstmarges te handhaven. Maar ook voor de consument heeft zij voordelen, met name omdat men vooruit zijn uitgaven kan „plannen" als men weet wat de goederen kosten. Mits men maar overtuigd is dat men „waar voor zijn geld" ontvangt.

Het is de vraag of vastgestelde verkoopprijzen beslist voor het gehele land even hoog moeten zijn. Tegenwoordig ziet men meer plaatselijke verschillen, terwijl ook de ontwikkeling van het „zelfbedieningssysteem" in dit verband een probleem doet rijzen.

Het verkopen beneden de vastgestelde verkoopprijs betekent veelal ook voor de verbruikers geen werkelijk voordeel; de bedoeling is meestal, kopers te lokken die dan op andere artikelen teveel betalen.

Hoewel dus het stelsel van vastgestelde verkoopprijzen voordelen voor alle betrokkenen kan bieden, heeft het ook een nadeel: het houdt een tendens tot verstarring van het distributiestelsel in, zodat uitbreiding ervan misschien belemmerend kan werken op de efficiency en op het streven naar kostenverlaging.

Ba VI - 9 *British Management Review, Maart 1951*

Consumentencoöperaties in Zweden

Breedvelt, Dr F. — Na een cijfermatig beeld van het belang van de verbruikscoöperaties in Zweden, wordt ingegaan op het bij uitstek democratische karakter der beweging, en vervolgens worden de beginselen van „Kooperativa Förbundet" uiteengezet. Deze centrale organisatie is grossier, schoendetaillist, uitgever, ontwikkelings- en onderwijs-centrum.

Ter illustratie van de wijze waarop de plaatselijke coöperaties gefinancierd worden, vermeldt het artikel de laatst gepubliceerde gecombineerde balans van alle tezamen. Hieruit blijkt een zeer sterke financiële positie. Behandeld worden verder de prijspolitiek, de verhouding tot de spaarbanken en die tot verzekeringswezen.

Ba VI - 10 *Economische Statistische Berichten, 6 Juni 1951*

Nut en methoden van het Marktonderzoek

Bakker, A. — Na een opsomming van de factoren welke de afzet beinvloeden, wordt de functie van het marktonderzoek besproken, en een overzicht gegeven van de methoden die kunnen worden toegepast om de gewenste gegevens te verkrijgen. Het begin van elk marktonderzoek ligt in de analyse van de afzetcijfers van de eigen onderneming. Vervolgens verzamelt men andere gegevens uit bestaande statistische bronnen, en brengt de verschillende feiten met elkaar in verband. Dikwijls wordt daarna een onderzoek onder consumenten ingesteld, om verbruiksgewoonten en wensen te weten te komen. Hiertoe is het middel de enquête. In het kort wordt geschetst hoe men hierbij met steekproeven werkt en hoe op grond van de statistische theorie, de steekproef zodanig wordt gekozen dat de afwijkingen ten aanzien van de werkelijkheid beperkt zijn. De vragen worden eerst voorlopig opgesteld. Vervolgens wordt, veelal op grond van de ervaringen opgedaan bij een proefenquête, de definitieve vragenlijst gemaakt, waarmee enquêteurs aan het werk gaan.

Ba VI - 12 *Tijdschrift voor Interne Bedrijfs Organisatie, Mei 1951*

Wat Amerika ons geleerd heeft

Groot, Drs A. M. en Ir P. H. Bosboom. — Het geheim van de betere organisatie en de hoge productiviteit van de Amerikaanse bedrijven schuilt erin, dat men in de V.S. alles eenvoudig weet te maken, zowel het productieprogramma als de interne organisatie. In twaalf punten geven de beide schrijvers van dit rapport het programma weer, dat in ieder Nederlands bedrijf gevolgd zou moeten worden om tot een grotere productiviteit te komen. Drie van deze punten hebben betrekking op beperking van de sortering van producten en toepassing van normalisatie; de overige negen geven richtlijnen voor het beheer en voor de regeling der menselijke verhoudingen binnen het bedrijf.

Ba VI - 13 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, Mei 1951*

De organisatie van de administratie in grote ondernemingen naar Amerikaanse opvattingen

Erp, Th. M. van. — Een bespreking van twee Amerikaanse artikelen welke verschenen in het NACA-Bulletin.

Het eerste handelt over de decentralisatie van de administratie bij de Ford fabrieken. Deze werd in één grote operatie doorgevoerd. Dit was nodig gebleken omdat men over onvoldoende gegevens omtrent de resultaten van de afzonderlijke onderdelen van dit reuzen-bedrijf beschikte. De onderdelen verrekenen nu aan elkaar geleverde goederen en diensten tegen prijzen, die door onderhandelingen tussen de leiders der onderdelen zijn vastgesteld.

Het tweede artikel legt vooral de nadruk op de administratieve organisatie en techniek en op de personeelsproblemen. Decentralisatie wordt hier vanzelfsprekend geacht. Snelheid in de berichtgeving wordt als een eerste eis beschouwd.

Ba VI - 13 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, April 1951*

Standard costs: Materials

Mitchell, Kenneth B. — Er zijn twee dingen nodig voor het werken met standaardkosten voor grondstoffen: men moet weten hoeveel het economisch noodzakelijke verbruik voor de productie bedraagt, en men moet prijs-standaarden hebben. De prijs-standaarden worden gewoonlijk voor de periode van een jaar vastgesteld, en hiertegen vindt interne verrekening der grondstoffen plaats.

De benodigde hoeveelheden worden onderzocht door proefnemingen en/of waarneming door technici. Daarbij moet ook worden gelet op eventuele mogelijkheden van verdere normalisatie. De hoeveelheidsstandaarden dienen ook voor controle van de doelmatigheid van de grondstoffenaanwending.

De controle op de afval en de afgekeurde eindproducten is ook van belang. Ook hiervoor kunnen de standaarden van grondstoffenverbruik dienst doen. De wijze waarop deze gegevens kunnen worden verkregen en verwerkt wordt nader aangegeven.

Ba VI - 18 *The Factory Manager, Mei 1951*

Better Handling: The best way tot save manpower, and speed production

Het verplaatsen van grondstoffen, gereedschappen, hulpmiddelen en producten is een belangrijk deel van ieder productieproces. En het is tevens een deel, waarin meestal nog veel te verbeteren valt. In dit artikel wordt uiteengezet, hoe men zulke verbeteringen kan invoeren. Als eerste stap wordt aanbevolen om een commissie bijeen te roepen van alle leidende figuren in het bedrijf die met het verplaatsen van productiemiddelen of producten te maken hebben. Ook de technicus mag hierbij vooral niet ontbreken. Gezamenlijk wordt dan vastgesteld, waar in het bedrijf de verplaatsing voor verbetering vatbaar is. Eerst wordt nagegaan, welke verplaatsingen overbodig gemaakt kunnen worden, of tot geringere omvang teruggebracht. Dan worden de mogelijkheden tot mechanisatie bestudeerd. De resultaten van de studie worden met behulp van vragenlijsten en bijzondere formulieren vastgelegd.

De in het artikel gegeven richtlijnen zijn nader verduidelijkt aan de hand van verschillende praktijkgevallen.

Ba VI - 19 *Factory Management and Maintenance, Mei 1951*

Ruimtenormen voor kantoren

Dit artikel geeft normen welke dienst kunnen doen bij de bouw en inrichting van kantoren, opdat men, uitgaande van de menselijke afmetingen, een zo geslaagd mogelijke opbouw en indeling van de ruimte verkrijgt. Zo wordt een berekening gegeven van het totaal benodigd vloeroppervlak van een kantoor, verduidelijkt met een getallenvoorbeeld voor een kantoor met 100 man. De gegeven richtlijnen zijn met tekeningen geïllustreerd, welke o.m. de menselijke afmetingen geven zoals die door uitvoerige Amerikaanse studies zijn vastgesteld. Er zijn normen voor staand en zittend werk.

Ba VI - 23 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, Juni 1951*

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Absenteeism — Don't let it get away from you again

Grant, Ellsworth S. — Als het verzuimen van werknemers belangrijke proporties aanneemt, is dit in veel gevallen een gevolg van tekortkomingen van de leiding. Om het verzuim te verminderen, is dus allereerst nodig dat over de hele lijn een juist personeelbeheer wordt gevoerd.

Er is een zekere mate van verzuim die als „normaal" kan gelden voor een gegeven onderneming; van bedrijf tot bedrijf lopen de percentages echter vrij sterk uiteen, omdat allerlei oorzaken telkens anders liggen.

Het is dus nodig, een studie te maken van de oorzaken van verzuim voor elk gegeven bedrijf. In het algemeen spelen factoren als slechte opleiding, ongunstige werkomstandigheden, onvoldoende planning van het werk en „saaiheid" van 't werk een belangrijke rol. Aan deze dingen kan de leiding veel doen, o.a. door opleiding van het leidend en toezichthoudend personeel in het omgaan met ondergeschikten, en door het bevorderen van de geest van samenwerking bij allen.

Aan de hand van een praktijkgeval worden de maatregelen, die tot vermindering van verzuim kunnen bijdragen, in detail behandeld.

Ba VII - 5 *Factory Management and Maintenance, April 1951, part I*

Nogmaals: M.T.M.

Bosboom, Ir. P. H. en Drs A. M. Groot. — Hier wordt een Nederlandse bewerking van de M.T.M. tijdtabellen geboden, met commentaar van de heren Bosboom en Groot, die in Amerika persoonlijk het M.T.M. systeem leerden kennen. Om met het M.T.M. systeem tot verantwoorde resultaten te komen, is in de eerste plaats volledige vakbekwaamheid op het gebied van bewegingsanalyse en werkmethodenonderzoek noodzakelijk. Anders is het niet mogelijk, de volledige lijst op te stellen van de bewegingselementen, die noodzakelijk zijn om de bewerking tot stand te brengen. Bovendien kan een zeer grondige kennis van de, zeker niet eenvoudige, methoden van classificatie van bewegingselementen niet worden gemist. Deze kennis wordt slechts door ervaring verkregen.

Het grootste gevaar waardoor de methode wordt bedreigd, is de ondeskundige toepassing ervan. Ze bergt het gif van de schijn-eenvoud in zich, en het gevaar wordt door de grondleggers nog in de hand gewerkt, o.a. door publicatie van een sterk vereenvoudigde methode, die veel te grof en te onzuiver is om in Nederland met succes te kunnen worden toegepast.

Gevaarlijk zijn ook cursussen erover, georganiseerd door mensen die zelf niet grondig in deze en dergelijke methoden zijn geschoold. Bij goede toepassing biedt M.T.M. zeker bepaalde voordelen, maar de schrijvers willen hun eindoordeel over deze methode opschorten totdat de volledige M.T.M. cursus hier te lande voltooid is, en daarna grondige vergelijkende studies zijn gedaan tussen M.T.M. en normale Nederlandse tijdstudie-resultaten.

Ba VII - 5 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, Mei 1951*

Het nut van tijdsstudies

Muller, Drs Sj. — Wil men de arbeidsproductiviteit opvoeren, dan kunnen de gegevens van de tijdstudie-ingenieur niet worden gemist, ook dan niet, wanneer geen premiestelsel wordt beoogd. Het doen werken in premie kan op bezwaren stuiten, bijvoorbeeld omdat de controle op de kwaliteit van het product dan te moeilijk wordt, of omdat het vaststellen van de werktijden per handeling teveel kost, of omdat de prestaties niet controleerbaar zijn, de series te klein of de grondstoffen niet uniform genoeg, enz.

Maar ook in deze gevallen heeft tijdstudie zin, o.m. omdat ze grondtijden levert voor planning en calculatie, en omdat ze verbetering van de werkmethoden mogelijk maakt. Ook kan er een controle op arbeidsprestaties en/of loonkosten mee worden opgebouwd, die de arbeidsproductiviteit gunstig beinvloedt, al wordt niet tot het uitbetalen van premies overgegaan. De arbeidsinspanning is nu eenmaal niet de enige factor die de arbeidsproductiviteit bepaalt; wachttijden bijvoorbeeld kunnen vaak worden verminderd, als de oorzaken maar bekend worden.

Ba VII - 5 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, April 1951*

Refresher Training Helps us Win our War on Waste

Kislik, Richard en A. R. Lateiner. — Naast de opleiding van nieuwe werkkrachten heeft in de Amerikaanse bedrijven ook het opnieuw opleiden van reeds in het bedrijf werkzame mensen de aandacht. In dit artikel worden de beginselen uiteengezet, welke hierbij in een groot bedrijf gevolgd werden. Onder meer wordt het „vermenigvuldigingsbeginsel" toegepast, d.w.z. men begint met de heropleiding van enkele hogere functionarissen; elk van deze leidt weer een aantal lagere toezichthoudende employés op, welke op hun beurt ieder een aantal uitvoerende arbeiders beter leren werken.

Bij de heropleiding van de leidende en toezichthoudende krachten maakt men o.m. gebruik van de „toneelspeelmethode", in combinatie met groepsdiscussie. Deze methode bestaat erin, dat de op te leiden personen in een aan de praktijk van de productie ontleende scène een rol te spelen krijgen. De wijze waarop zij die rol vervullen, wordt door hun collega's critisch beoordeeld en op die manier worden fouten in het optreden aan alle deelnemers zeer duidelijk voor ogen gesteld.

Ba VII - 7 *Factory Management and Maintenance, Maart 1951*

Een wegwijzer voor taakinstructie

Dit artikel is een bewerking van de publicatie „A guide to job instruction" van de National Office Management Association te Philadelphia. De taakinstructie beoogt, de mensen duidelijk te maken wat ze moeten doen, hoe het moet gebeuren, waarom en wanneer. Goede taakinstructie moet eerst zorgvuldig worden voorbereid. Dat houdt in, dat wordt vastgesteld wie opgeleid moeten worden, voor welke taak, tegen welk tijdstip, en hoe goed. Vervolgens moet de taak worden onderzocht, om de „sleutelpunten" eruit te halen en de opleiding te plannen. De juiste hulpmiddelen moeten bij de hand zijn, en de inrichting van de werkplaats moet critisch worden bezien in verband met de invloed op de toekomstige werkwijze.

De instructie zelf bestaat uit vier stappen. Eerst moet de leerling worden voorbereid, zodat hij op zijn gemak is, inziet wat hij ongeveer gaat doen en waarom dit nodig is, en belangstelling krijgt. Dan wordt het werk bij kleine gedeelten tegelijk aan de leerling verteld èn getoond terwijl op „handigheden" in de uitvoering bij herhaling de nadruk wordt gelegd. Vervolgens doet de leerling het werk en wordt het resultaat tegelijkertijd geverifieerd en met hem besproken, voorzover hij het niet goed doet of misschien niet begrijpt hoe het moet. Tenslotte is nazorg nodig; de leerling moet weten tot wie hij zich om hulp moet wenden; zijn werk moet nog geregeld worden gecontroleerd. Het artikel besluit met een aantal algemene wenken betreffende de wijze waarop taakinstructie het best kan worden aangepakt.

Ba VII - 7 *Doelmatig Bedrijfsbeheer, Mei 1951*